

Ametiühisusline kuukiri

Ilmub 1 kord kuus.

Toimetuse aadress: Tallinn, Lembitu nr. 4, krt. 4. **Talitus S. Brokusmägi 4.**

Nr. 3/4 (36/37)

20. weebruaril 1926.

IV. aastakäik

Töölise ja ametnikkude palgawõitlus Eestis 1925 a.

Viimaseft tööliste palgade korraldamisest on juba rida aastaid möödas. Elukallidus on selle aja kestwusel kohutawalt tõusnud. Wiimati korraldatud palgad ei wastanud juba siis elatismiinumile weel vähem wastawad nad praegu. Et oluford wäljafannatamatuks muutus, alustasid Tallinna tööliised läinud aasta mai kuul energilisemalt wõitlust palgade tõstmise kasuks. Kõikide Tallinnas asuwate ettewõtete tööliste wanemate üldkoosolek, mis selles asjus 19. mail ära peeti, wõttis wastu järgmised seisukohad:

Ära kuulates aruandeid kohtadest ja palgaküsimust läbiharutades, tunnistas wanemate nõukogu üldkoosolek, et tööliste palgad ettewõtetes üldiselt wäga madalad on ja araelamist ei wõimalda. Seisukorra teeb weelgi raskemaks wiljatollide tõstmine ühes elukalliduse tõusuga. Wanemate nõukogu üldkoosolek peab palgade tõstmist ühes elukalliduse wastu wõitlemisega hädatarwilikuks.

Edasi otsustati tarwilikuks: 1) elatismiinumumi wäljatõötamist ja 2) tööhoolekande ministeeriumi algatusel tööliste ja tööandjate wahelise palgatarwi kommisjoni kokkukutsumist. Ühtlasi otsustati: pöörata jtsialistlikkude töölisparteiide rühmade poole riigikogus, et nad samme astuksid: 1) palgaolude parandamises seadusandlilisel teel; 2) elukalliduse ja wiljatollide tõstmise wastu; 3) töökaitse seaduste elluwõimise wõimaldamiseks ja seaduse täiendamiseks; 4) ükirinorvide tõstmise wastu; 5) tööpuuduse wastu finnitamise seaduse maitsmapanemiseks.

Üldkoosoleku otsuste täitmisele asusid wanemad jalamaid. Töötati wälja elatismiinum kolme liikmelise perekonna jaoks, mille järele kõige madalam tööpalk oleks 10.727 marka.

See oleks jagades 25 tööpäewa peale, päewas 429 marka 09 penni.

2. juunist algawad läbirääkimised tööhoolekande ministeeriumiga töowõtjate ja tööandjate segakommisjoni kokkukutsumise asjus. Wabrikantide ühiseses oldakse segakommisjoni ja palgade tõstmise asjus eitawal seisukohal. Nähtawasti ei rõhu nende arwates elukallidus ja üleüldine raske majandusline seisuford sedawõrd töölisi kui tööandjate, kes maksude all „ägades“ sunnitud on töowõtjatele kuuluwaid summasid nii kui haige kasjade maksud ühes kasjaliikmete palgast maha wõetud summadega oma käes pidama ja tööliste palgasid maksmata jättes, kui mitte hoopis ilma piirilt kaduma, siis vähemalt seda streikide kaudu nõuda lastma nii kui seda töökaitse komisjaaride ametliste aruannete kokkuwõtetes näitawad. Nimelt on streikide üldarwust 1924 a. olnud 53,3% juhtumisel palga mitte õigel ajal wäljamaksmine. Korratu palgamaksmise pärast olnud konflikte on komisjaaride lahendada olnud 1924 a. 61,4%, 1923 a. 55,6% ja 1922 a. 45,3%. Nii kui arwata wõis — ütlesid meie tänapäewa kasudest pimestud tööandjad palgade tõstmisest ära. Loomulikult katkesid selle järele segakommisjoni istumised ja tööliste wanemad alustasid nõupidamist oma wolitajatega lähemate sammude üle. 19. aug. peetud tööliste wanemate ühiseses koosolekul wõeti wastu järgmised otsused: 1) palga küsimuse arutamiseks ära pidada tööstusettewõtete tööliste üldkoosolekut, 2) tööliste organiseerimisele asuda palgaküsimuse otsustamiseks, 3) tööliste poolt wäljatõötatud elatismiinum esitada ühes praeguse seisukorra ülewaate ja nõudmistega wabariigi walitsusele ja rühmadele

selles nõuda, et palgaküsimus otsustamisele võetaks seadusandlisel teel, 5) vastawates kohtades efineda nõudmisega, et ka ühiskondliste tööde nime all korraldatud töödel maksaks tasu, mis vastaks elatismiinumile. Töödõtjad, ära nähes, et tööandjad rahulisel kokkuleppe teel palka tõsta ei taha, asusid oma ridade korraldamisele ja oma ehitajaid wanemaid toetama.

Kõik suuremate ettevõtete töölised ülemaa korraldavad koosolekuid, kus kujunenud seisukorra läbi arutavad ja vastavad otsused teevad, millega tööliste wanemate senine tegevus digeks tunnistatakse ja neid algatud sühis edasi tegutsjema kohustakse.

Tööliste wanemate järeljätmata nõudmiste tagajärjel jattub tööliste palkade tõstmise küsimus walitjuse päewaforda, kes ministritest komisjoni määrab, kes tekkinud olukorrast väljapääsu peab leidma. Nasta lõpuks on palga tõstmise küsimus ikka veel otsustamata ja jääb seda wiht senini kui töölised ja nende palgawõitluse organisatsioonid nii tugewad on, et neile, kellest palkade tõstmine ära oleneb, ise tödingimisi ettekirjutada suudawad. Jääb järele veel riigi- ja omawalitjuse teenijate palkade reguleerimise küsimust puudutada, mis mitte vähem walus ei ole kui eraettevõtetes töötawate töödõtjate oma.

Keskliit on walitjust ja riigikogu rühme

mitte wähe oma märgufirjadega pommitanud, kuid tagajärgeid mingisuguseid. Küll saadetakse kirjad üksi, küll saaditakse kirjadega, aga nähtawasti kujuneb see kõik asjata aja ja jõu kuluks. Neis kirjades nõutakse pariteetlisel alusel kokkuseatud tariifi komisjoni ja automaatset palkade reguleerimise printsiipi. Riigiteenijate poolt väljatöötatud elatismiinum kolmeliikmelise perekonna peale on 11.096 m., 46 penni ja ühe inimese elatismiinum 8.500 marka. Raudteelaste kongress võtab alamaks palga summaks 7.000 marka. Siis nõutakse veel palgaredeli lühendamist, umbes 20 astme peale, mis makswas palga reberis wõimatu pikaks weninud ja seal juures mingit ülewaadet ei anna, palga tõusu teenistuse aastate järgi ja kõige wäiksem tõusu wähe 1000 m. ja terwe rida sifemises korras olene waid nõudmisi. Et üldine palkade korraldamine, mida senini lubatud, kuid mitte teostatud ei ole, weninud on ja küsitaw on, millal seda üleüldise teostada mõeldakse, on keskliit forduwalt nõudnud ühefordse eraforralise palgalisa määramist, need ühefordsed palgalisad ei ole õiglasjed, sest see jätab endiselt ülekohtusjed, alama astmelistele palgajõududele liiga weiksed, palgad maksu wõlde, kuid hädaabi nõuna on seda tarwitatud. 1924 a. algul oli riigiteenijatel kindel lootus, et 1926 a. uus palga- ja koosseisu seadus maksma hakkab, nüüd unistakse neist praegu veel käesolewal aastal.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonidest ja ülesannetest.

Nagu sõjawäel kõigeselgemini lahingupäewadel kõik tema korra ja olude pahed kuni peenjusteni ilmiks tulewad ja ennast mõjuwalt tunda annawad, nii peawad riigiteenijate organisatsioonid, praegu oma mõju ja jõudu wõitluswõttena olude sunnil lahingusse heita tahes, tundma täie kibedusega oma ole mise jõuetust, mis tingitud puudulisest organisatsioonist ja peasjalikult selle järeldusena seesmisest loidusest.

Praegune silmapilk, kus riigiteenijad majanduse olukorra parandamises oma wiimse kannatuse ja lootusega haripunktini jõudnud, peab wälja kutsuma, nagu äikse hoog, ägedaid meeleawaldusi palga tõrgenduse äraütlemise puhul rahaministri poolt. Osaline, kuid wäga

taheldaw oma tulemuste poolest, wastutulek wiimase poolt ei wõi tähelepanewat rahuldust tuua olukorrasse. Kuigi meeleolu äärmiselt pinew ja äge ei ole teostatud organisatsiooniliste koondustena meeleolu kohased wäljendused. Praegu walitsewa waituse järele wõidakse rahwa keskel otsusele jõuda nagu usuks riigiteenijad rahaministri sõnadesse et riigiteenijate palgaolude parandamiseks raha ei leidu ja lepiks sellega, kui paratamatu asjaoluga. Riigiteenijad peawad ju ikka ja alati wääramata isamaalsuse tundeist juhitud olema ja ohwerdama kaua aegselt kiratseimisest ülejäanud terwise, suure osa oma perekonna rahust ja õnnest — ühesõnaga kõik isamaa kasuks. Ka siis kui „suured ja tõrged isa-

maalased" sajad miljonid riigiraha kildkonna wõi isiklistes huwides korstnasse kirjutawad ja tasku pistawad ehk jälle esitasmundriisi majasi ja muud sellekohaseid otstarbetuid ja ülejõu käiwaid kulusid riigile loowad. Peab enam mitte nõudma ja oma nälja palga juure jääma — nii tahawad nad. Ei nii see enam edasi minna ei wõi! Siin peab riigiteenija, kelles „suurte isamaalaste“ ja „rahwa kasu kaitsjate“ jõhker omatäsu poliitika isamaa heaks ohwerdamise ja ausameelsuse tunded närudeks puruks käristatud, oma organiseeritud jõu mõju maksma panema. Kui ta seda ei ole suutnud senini teha, siis on ta selles ise ja puudulik organiseerimine süüdi. Sellepärast selgitagem need puudused ja asugem kõige innuga nende kõrvaldamistele, et ometi kord meiega kui loondataud ja hästi organiseeritud jõuga rehtendatakse ja et meie seda jõu mõju tarwiliselt kasutada wõime. Jõhker kildkonna poliitika ei saa ju lubada parempoolsetele inimestest tunnetest juhituna wastu tulla heatahtlistele palwetele ja märgu kirjadele, kus riigiteenijad on palunud omale inimwäärilise ülewälpidamise wõimaldamist. Nii on see senini olnud ja saab ka edaspidi olema, kui äärmised parempoolsed tooniandjateks walitjuses. Ja lõppude-lõpuks ei ole ju neile tähtis, kas üks riigiteenija nälgib wõi kõike oma oskust riigi warastamiseks ja selle katmiseks ära kasutab — ei ole tähtis riikliselt mõtlemine ja ausameelsus, tähtis on neile ainult jämeda omatäsu püüete rahuldamine.

Mitte wähenen huwi ja loid osawõtmine ei ole wiinud soiku riigiteenijate kutseorganisatsioonilise liikumise mõnel alal, nagu seda toonitab läinud aasta „Ametiühendusline kuufiri“ nr. 20, waid puht organiseerimise puudused ja kutseühenduslise liikumise juhtiwuse pahed, mis üksteisega käsitäes käiwad.

Praegune silmapilk riigiteenijate palgaolude parandamise mõtlukses nõuab, et riigiteenijad oleks kindlakujuliselt organiseeritud, kuid seda kahjuks senini ei ole läbi wiidud. Puudub süsteem, kindel kord, selles ja kiirelt tegutseda wõiks.

Kahel wiimajel üleriiklisel riigi- ja omawalitjuse teenijate kongressil wõeti wastu otsus, et kohtadepeal tuleb organisatsioonide loondamiseks raiooni liidud luua, mille kaudu oleks soodne ja kerge ühendust kohtade pealt pidada tekkituduga ja mis palju otstarbekoha-

just tegewuse elustamiseks ja wäljendamiseks wõimaldab. Otsuses nõuti et tekkliit selle teostamisele kiire korras asuks, kuid keegi ei ole waewaks wõtnud selle teostamiseks samumid astuma. Nagu tegeliku elu nõuded näitawad, tuleb kohtadepeal raiooni liidud luua ja seda kiire korras.

Teisels suureks paheks on riigiteenijate organisatsioonides see, et juhatusliikmed wõi üldse walitud liikmed wäga pealiskaudselt ja ilmetult nende peale pandud kohustusi wõtawad. Enamalt jaolt puudub julgus, kindlus ja juhtimise tahe. Tihti peale ei alata peale walimist mitmete tuude jooksul tegewust. Ehk jälle aetakse kahepaikset ja filmakirjalist poliitikat. Suur osa juhatuseliikmeid ei julge üldse tegutseda, kartes ära teenida ülemuse pahameelt. Siis tegutseb weel üks osa walitud liikmeid kas selleks, et ülemuse näpunäiteid täita ehk üldse tegewust halwata, saades selleks liikumise wastastelt sihkindlaid juhtnõure. Kriti wiimaste tegewuse wiljana tuleb wõtta osalt ka walitud ausameelsete liikmete wahelisi õerumisi ja üksmeele puudust. Ja kui kuskil kutseühingus on tegewus seisma jäänud ehk waewalt elumärke awaldab, siis on selles ikkagi peasjalikult eelpool käsitatud walitud isikud süüdi, mitte aga asja enese wasta huwi puudus.

Suuremal jaol ühingutel tulewad weel peakoosolekud ja kongressid. Leidku otsekohene ja awameelne ning südi tegewuse ja isikute hindamine neis suuremal määral aset. Liikmed, kes huiwtatud on kutseühingute wäärilisel kõrgusel olemisest asugu alati eelwalimisi südikate ja sirgejooneliste isikute juhatuse ja teistes walitud kohtadesse leidmisele. Kuigi see päewasjalge, ei ole leidnud see mäiste riigiteenijate organisatsioonis õiglast hindamist ja käsitlemist.

Kuigi juhtiwate isikute tegewus praeguse wiltsa ja töötajate rohke ajajärgu oludest suuresti ärarippuw on — ei wõia aja olukorrast tingitud orjameelse waimule ohwriks tuua terwet kutseühenduslist liikumist! Mispärast tuleb ikka ja alati leida inimesi, kes ennast sest ajawaimust ära oleneda ei lase ja nende ausameelset tegewust peab siis ka kõrgelt hinnatama.

Käsitledes neid organisatsioone kus tegewuses edukust ja hoogu märgata, tuleb peasjalikult seda tegewuse elewust juhatuste tee-

neks kirjutada kes oma ülesannete kõrgusel seisavad, kuid ka kogu mäss on süüdi, et ta nii vähe oma juhtidelt nõuab. Kui kuskil tegewus kiratseb, siis on selles nii juhid süüdi kui ka mäss.

Kui wanades Lääne Euroopa riikides ametnikkude organisatsioonid mõjuwõimsaks on saanud, siis on see kauaaegse wäsimata arendamise töö ja wili.

Meie riigi ametnikkude organisatsioonid said alguse oieti Wene rewolutsiooni päewil, kus nad olles sündinud, said ajawaimu paistamisest üle öö kohati isegi wõimu kandjateks ja seaduseandjateks. Loomulik, et sarnast suurt wõimu nad meie päewil enesel omaks pidada ei saa. Kuid see hiljuti möödunud aastate wõimu kandmine on järele jätnud väga pealiskaudse ja kerge käsitlemise mõiste praeguse ajaoludes oma hää korra wõitlemises. Rõik tahetaks nagu rewolutsiooni päewil kergel käel üle öö kätte saada. Ei peeta sugugi silmas, et praegune ajajärg on mustajärgimeeste ajajärg ka meil Gestis, kus kõigile rewolutsiooni ja wabaduse saawutustele lõpp peale tahetakse teha, rääkimata meel soodsustest ehk majandusolude lahendamisest, mis nende mustajärgimeeste wõimupiirides ofjustada on — kas anda wõi mitte. Minult jõulijelt rohkearwuline ja seesmiselt tugew koondus wõib nüüdjes oluforras wõitjaks saada. Et seda aga saawutada, tuleb meie organisatsioonide juhatusel, peale liikmete arwu suurendamise silmaspidamise, asuda tõsiselt organisatsioonilise tubliduse kaswatamisele nii disiplinliini, kui ka seltsimeleliku solidarideedi mõttes.

Kuigi organisatsioonidel ei ole otsekoheks ülesandeks poliitikaga tegemist teha, peawad jega organisatsioonid keelduma, et mitte kergel käel seda ei pooldataks, mis majanduslikes wõitluses meile takistuseks on eriti äärmiste parempoolsete walitjust. Rahempoolsed erakonnad, kes toetawad kutseühenduslist kui ametiühenduslist liikumist peawad riigiteenijate poolt kindlat toetust leidma. Ja kui ühingute juhid ei suuda oma walijate enamuse nõudmiste faktimiseks wälja astuda wõi ei ole neil selles tahtmist ehk julgust, siis ärgu mankeeritagu oma ülesannete täitmisel, waid kohalenuetaw

isiklik ausameelsus peab siin sundima oma kohast lahkuma. Siikutel, kel see ausameelsus puudub näidatagu karmil käel üst.

Weel üheks organisatsiooniliseks paheks tuleb tunnistada riigiteenijate organisatsioonis nõrka sise pidamist keskkoonduste ja kohtadepealsete organisatsioonide wahel — eriti väga puudulik on informatsioon. Näiteks olgu käsitletud praegune filmapilt palgawõitluses. Teadmatus keskliidu poolt ettewõetud sammudest ja walituselst saadud wastusest ei wõimalda kiirelt ofjustamist ja kindlailmelist seisukoha awaldamist kohtade peal ja nii saab kogu organisatsiooniline tegewus ka kõige põnewamatel ja tähtsamatel filmapildudel ilmetuks ja asjata oldakse sel puhul keskkoondustes arusaamisel, et kohtade peal oldakse loid omas eneseawaldamises. Riisugustel juhustel nagu seda on praegune filmapilt palgawõitluses, tuleb küll Keskliidul ja Keskjuhatusel teatada kõigist ettewõetud sammudest kohtade peale.

Et tegewus kutseühingutes kõrwaltööna ojutub ja seepärast ta korrapäraliseks ülesannete täitmiseks wähe aega üle jääb, siis tulewad keskkoondustes tingimata palgalised sekretärid ametisse määrata kes täie jõuga siis jellel alal töötaks.

Kutseühingute keskjuhatusete juures tuleks neil ka organisaatori kohustuseid täita ja kohtade peal informatsioone anda. Alles waba isik ilma ülemuste alla kuulumata wõib ta täielikult soowitawate tagajärgedega töötada. Kõrwaltöö taajuna sekretäridele praegu praktiseeritawa tasu maksimiseks ei ole suuremat kasu ja ei wõigi eelpool käsitletud asjaoludel olla. Keskliidu tegewus ilma täewõimelise palgalise sekretärida ei ole üldse mõeldawgi.

Kui organisatsioonid oma ülesannete tähtsust ja tarwidust tõsiselt mõistawad ja wõtawad, siis peawad nad ka sisetulekuid leidma sekretäri palga katmiseks ja neid ka tahtmise juures leidub. Meie organisatsioonid on selles küllalt rohkearwulised ja elujõulised.

Seni kuni keskkoonduused ei suuda seista oma ülesannete kõrgusel, mille olemine walitute ajapuudusest suuresti ära oleneb, jeni lonkab ilma muu arwesse wõtmata ka meie kutseühendusline tegewus — palgaliste sekretäride ametisse panemine keskjuhatusete ja keskliidu juure oleks siin üks kõige olulisem lahendus.

A. S.

Töö wahekorras tekkinud konfliktidest, nende ärahoidmisest ja lahendamisest.

Töökaitse komisjaride aruanded näitawad, et meil waheford ettewõtja ja töölise wahel mitte paranawat tendentsi ei awalda, waid wastupidist: konfliktide arw on iga aastaga laswanud. Kui waadelda, mis on suuremalt osalt nende konfliktide põhjuseks, siis torkawad terawalt silma konfliktid palga mitte õigel ajal kättesaamise pärast, palga kofkulepitud suuruses mitte wäljamaksmise pärast jne. Ühe sõnaga öeldes, meie tööandjad ei ole küllalt ausameelsed töölise wastu.

Mis on aga meie walitsus teinud, et sarnast seisuforda kõrwaldada?

Töökaitse komisjaridele on ülesandeks tehtud muuseas ka konfliktide lahendamine töölise ja ettewõtja wahel. Töökaitse komisjaride praktika on ka sarnasena wäljakujunenud, et nemad pea igasuguseid konflikte lahendawad, muuseas ka palga pärast tekkinud konflikte, mis puht tsiviil iseloomu kannawad.

Kas sarnane konfliktide lahendamise wiis hea ja otstarbekohane on, selle üle võib waielda. Mina isiklikult asun eitawale seisukohale.

Sarnane konfliktide lahendamise wiis on, minu arwates, kahjulik siis töölisele, kui ka töökaitse komisjarile: tööline näeb sagelbi palju waewa, wiidab aega, kuid ilma igasuguse tagajärjeta. See on sel juhtumisel, kui tööandja töökaitse komisjari kutse peale lihtsalt ilmumata jääb, rahulikult lahendamisest ära ütleb või jälle kindlalt oma arwamise juurde jääb, et ta õigesti on talitanud. Töökaitse komisjar ei saa siin midagi teha, sest temal puudub igasugune wõim sundimiseks isegi siis, kui ta kindlalt weendunud on, et töölisel täielik õigus.

Konflikti lahendamine võib ainult siis töölise kasuks lõppeda, kui tööandja pehmema loomuga mees ja komisjari lasel endale „augu pähe rääkida“ ehk jälle alles wilumatu jarnastes asjades, nii et kartuses trahwi ees järele annab. Wiimast liiki mehi tuleb aga wiimasel ajal wähe ette, kuna pea kõigil teada, et komisjaril mingit wõimalust ei ole tema trahwimiseks. Sellepärast on ka märgata, et komisjaridel iga aasta ifka wähem ja wähem forda läheb konflikte rahulikult teel lahendada.

Endiste aastate suur lahendatud konfliktide protsent on tingit just asjaolust, et inimestel teada ei olnud, mis mees see töökaitse komisjar dieti on — arwati, et tal on suur wõim, võib trahwida iga wäikese asja pärast, kardeti tema wiha alla sattuda ja sellepärast tuldi kergemalt tema nõudmistele wastu.

Nüüd on aga need ajad juba mööda — iga mees teab, et töökaitse komisjar teda töölisele palga maksma sundida ei saa ja temale ka midagi teha, kui ta töökaitse komisjari nõudmist ei täida.

Mis on siis kõige selle tagajärjeks?

— Töökaitse komisjari autoriteedi langedamine nii töölise kui ka tööandjate silmis. Sellest on arusaanud pea kõik Lääne-Euroopa riigid. Leidub weel mõni üksik riik, kus tööinspektorid (töökaitse komisjari nimetus on ainult meil, teistes riikides iga pool nimetatakse neid tööinspektoriteks, isegi Rootsi-gude Benes) konflikte lahendawad. Mõnes riigis on see neile isegi kõwasti keelatud. Neis riikides on suuremalt jaolt töökonfliktide lahendamiseks sisse seatud isearalised kohtud — töökohtud. Neis kohtutes on asjaajamine lihtsam kui harilikud kohtutes ja ka palju kiirem. Saksamaal, näiteks, ei tohi töökohtus ükski asi rohkem kesta kui 2 nädalat. Kohtu hää omandus töökaitse komisjari ees on see, et ta võib sunduslikult pooli ja tunnistajaid wälja kutsuda, võib otsuseid teha, mis sunduslikud pooltele, kuna töökaitse komisjari juures saawutatud kofkulepet isegi keegi ei saa pooli täitma sundida. Töökohtutes on harilikult kolm kohtunikku: eesistujaks on ameti poolt kohtunik, kõrwalistujateks tööandjate ja töölise ehitajad. Kõrwalistujad on sellepärast tarwilikud, et kohtunikul raske on tungida igasugustesse tööawaldustesse, mispärast mõned wahekorrad talle selgusetaks wõiwad jääda. On ju meie praegune tehnika sarnaselt arenenud, et temast tekkinud wahefordadest ainult need isikud sagelbi arusaada wõiwad, kes asja liigilal seisawad.

Walitsuse ülesanne oleks samme astuda, et ka meil mõni teine konfliktide lahendamise wiis tarwitusele wõetaks, mis enam tagajärgi annaks.

Meil on jiaajani ikka juhtunud isikuid koh-
tusje, kel forda ei ole läinud omi asju töö-
kaitse kommissari juures lahendada. Igaüks
aga teab, kui raske on töölisele harilikus koh-
tus käimine: tuleb leida isik kes palwekirja
teeb, sest tööline, kes eluaeg ei ole tegemist
teinud niisuguste asjadega, ei tea ju kõifugus-
jeid worme, mis tarwilikud, kui kohus palwe-
kirju rahuldawaks loeb; edasi tuleb maksta
kohtulõiwu, tempelmaksu jne. Kust wõtab
aga tööline selleks raha, kui ta just palga-
nõudmiseks kohtu poole pöörabki. Kuigi kui-
dagi forda läheb neist rastustest üle saada,
siis ei saa ometi kohe oma palka kätte. Tuleb
oodata $\frac{1}{2}$ aastat wõi rohkem kuni asi kohtus
ette tuleb. Siis tuleb jandamine kohtupris-
tawiga jne. Kui lõpuks tööline oma palga-
natukese kätte saab, siis on ta selle kättejaa-
miseks rohkem kulutanud ja waewa näinud,
kui asi wäärt.

Tihti aga juhtub, et midagi ei saagi, sest
tööandja on selle aja jooksul maksujõuetuks
jäänud. Eriti wiimasel ajal on sarnased juh-
tumised sagedaks saanud. Suur osa igasugu-
seid ettemõtjaid on maksujõuetuks jäänud ja
töölisele palgad maksmata jätnud. Kes ei
mäleta põllutööministeeriumi soodekuwatuse
ettemõtjaid Saaremaal ja Läänemaal, kel
töölisele sadasid tuhandeid maksta praegugi
weel. Mendelt midagi saada on üldse wäga
wähe lootust. Kõiki neid raskesti arwesse
wõttes on töölised tihti käega löönud, oma
palganatukese ettemõtja tasku jätnud ja piif-
sirihma pingutades mujalt tööd otsima läinud
lootuses — ehk läheb teises kohas paremini.

Meie kohtud on kõwasti wastu igasugus-
tele erikohtutele ja nõuawad, et jääb üks ko-
hus, kes kõiki asju lahendab. Kuigi sellele
wastu waielda võib, jätan seda tegemata,
sest, minu arwates, ei saa meie Gestis puht
töökohtuid sisse seada just praktilistel kaalu-
mistel: meie maal on liig wäikene elanik-
kude arw, mispärast iga kohtu piirfond suu-
rets paiuks. Selle järeldusel oleks töökohtud
töölisele raskelt kättesaadawad.

Rahult aga ei ole, et töowahekorraft tek-
kinud konfliktid tuleks eriliiki paigutada —
neid peab tähtsamaks lugema, kui teisi kon-
flikte ja sellepärast ka nende lahendamine töö-
lisele kergemaks teha. Ei saa ometi ühe ja
sama tähtsusega konfliktiks arwata miljonäri
nõudmist panga wastu mõne arusaamatuse
pärast, wõi töölise nõudmist tööandja wastu,

kes teda palgast ilma jätnud ja teda sellega
nälgima sundinud. Sellest on Lääne-Euroopas
aru saadud ja sellepärast on töökonfliktide la-
hendamiseks lihtsustatud kohtud sisse seatud.
See peaks ka kõigile arusaadaw olema, et töö
on kõige tugewam alustugi, mille peale meie
rahwas kui ka riik oma olemasolu hoidmi-
seks tugeda võib. Seda tuge tuleks sellepä-
rast weel rohkem tugewamaks katsuda teha,
aga mitte jätma teda ilma igasuguse hoolit-
sujeta ja tähelepanemata. Kui see alustugi
ford mõnel põhjusel murdub, siis langeb kõik
koffu. Sellepärast peab töö kaitseks kõik teh-
tama, kus iganes võimalik, teda peab hin-
dama wäärtiselt. Selleks tuleks 1) tunnistada
palga maksmata jätmine, mitte õigel ajal
maksmine, nagu see seaduses ettenähtud, üle-
astumiseks, mis karistataw, 2) sisse seada
tööst tekinud konfliktide lahendamiseks liht-
sustatud kohtuford.

See ei ole raske ja oleks, minu arwates,
otsekohe läbiwiidaw, kui kohtupidamise sea-
dust, natukene muuta ja täiendada. Tuleks
kõigi rahukohtunikude piirkonnas walida üks
töölise ja teine tööandjate esitaja, kes rahu-
kohtunikudel oleks töökonfliktide harutamisel
kaasistujateks. Rahukohtunikud peaks iga
kahe nädala jooksul määrama ühe päewa just
töökonfliktide lahendamiseks, kus kohtupida-
mine sünniks kahe kaasistujaga. Kõik kaeb-
tused, mis tekkinud töö wahekorraft, tuleks
kohtulõiwust ja igasugustest teistest maksudest
wabastada ja neid peaks rahukohtunikud
wastu wõtma mitte ükfinda kirjalisult, waid
ka suusõnaliselt. Harutusele peaks sarnased
kaebtused tulema hiljemalt 2-nädala jooksul.

Ka edasikaebtused tuleks need asjad haru-
tusele wäljaspool järjekorda nii Rahukogus,
kui ka Riigikohtus. Rahukogus peaks samuti
peale kohtunikude olema kaasistujatena 1
töölise ja 1 tööandjate esitaja.

Igasuguste töökonfliktide ärahoidmiseks
peaks walitus ka samme astuma. Ma ei
räägi seeford sarnastest sammudest, nagu ameti-
ühenduste asutamisele igasugune kaasaaita-
mine jne., selle kohta tuleks pikemalt teine
ford sõna wõtta. Ma tahaks ainult tähel-
panu juhtida weel ford nende wäärnäh-
tuste peale, mis on sünnitanud riigitööde ette-
wõtjad palka töölisele maksmata jättes. Wa-
litus peaks kiires korras samme astuma, et
sarnased juhtumised enam ei forduks.

Selleks tuleks seadust wastawalt muuta,

et võimalik oleks töölistele palgad välja maksta summadest, mis ettevõtjal riigilt saada, ilma kohtu otsuseta sarnasel korral, kui asi selge, et palgad maksmata.

Ei oleks ka ülekohtune, kui seadust wastavalt muudetakse, et palganõudmised tähtsa-

maks tunnistatakse pandijaajate nõudmistest. Sel korral saaks töölised oma raha ka pandiks antud asjast, kui tööandjal muud varandust ei ole. Meil on see muudatus väga tähtis, sest on palju tööstusi, kes isegi oma sisseveaded pankadele on pantinud. J. S.

Tööpuudus ja selle häda vastu võitlemine.

Tööpuudus on elukalliduse ja madalate palgade kõrval meie raskemaks wiletjuse põhjusks. Meie tööliste tööpalgad on nii madalad võrreldes elukallidusega, et nad inimvääriks äraelamiseks ei võimalda. Olles päew päewalt tööl, on tööline ometi sunnitud poodi wõlga tegema, oma asju müüma, et ots-otstega kofku ajada, ainult perekonnad, kus lapsi ei ole suudawad kuidagi moodi ära elada. Jääb aga tööline tööta, on otsekohe häda ja nälg majas. Ja ometi on töölised rahwamajapidamise alusks, rahwa terwislikum ja loowam osa. Töörahwaga hawinemine tähendab ühtlasi ka rahwamajanduse tagurpidi minekut, rääkimata sellest, et ühiskonnas igal inimesel iseseisew wäärtus on, ja iga inimesel õigus on, et talle võimaldaks tööd ja inimvääriks ülespidamist. Meie töölistond waewleb aga juba aastate kestel wiletjuses ja puuduses, alatoitluse, häiguste, külma ning nälja käes. Töölisnoorsugu fidurub ja lapsed on töölisperekonna nuhtlusks. Neid ei suudeta ei toita, ei katta, ei koolitada. Nad nälgiwad, on rahiitilised, neid saadetakse kerjama. Sarnane seisukord on kehtnud juba aastaid ja on ka üheks põhjusks, miks inimesed kodumaalt välja tikuwad; Brasiiliasse, Austraaliasse, Uustraaliasse ning Wenemaale. Arwatakse ega seal halwem ikka olla ei wõi. Ja on ka tõesti küsitaw, mis on parem, kas pildane näljasurm, wõi kiire lõpp wõõrastes olüdes.

Elukalliduse ja wiletjate palgade juures kasvab aga meie tööpuudus. Hoolimata kõigest on siiski wõimatu tööliste näljapalkadega wäljamaa töösturite tehnikaga, ning paremate masinatega wõistelda. Meie ained tulewad hoolimata äärmiselt madalatest palgadest siiski kallimad kui wäljamaal, sest et meil tehnilisi uuendusi ei taheta tarwitusele wõtta ja selle ajemel ikka uuesti ja uuesti püüatakse surwet tööliste palgade peale awaldada. Tööpuudus aga kasvab...

Meil ei ole täpseid andmeid tööpuuduse kohta. Nii oli tööbörseades 31. detf. 1922 a. registreeritud 793 tööta töölisi, rahwalugemise andmed paar päewa warem näitawad aga 11.944 tööta töölisi. See näitab, et meie tööbörseade andmed äärmiselt puudulifud on.

Teisiks ei registreeri oskustöölised ning haritud tööjõud end peaaegu sugugi tööbörseades. Tööbörseade andmeid wõib seega tarwitada ainult wõrdlusks, tööpuuduse kasvamise kohta ühest aastast teisse, ning ühest kuust teisse.

Tallinna tööbörse andmeid waadeldes paistab silma otse kohutaw tööpuuduse kasvamine wiimastel aastatel. Nii oli Tallinna tööbörse registreeritud:

1919 a.	—	17.261	tööta tööl.
1920 a.	—	7.274	" "
1921 a.	—	4.098	" "
1922 a.	—	3.585	" "
1923 a.	—	2.729	" "
1924 a.	—	8.712	" "
1925 a.	—	13.511	" "

Kõige raskemad tööpuuduse suhtes on meil talwe kuud. Suwel on põllutöödel suurem tarwidus tööliste järele, töölisi tarwitatakse kraawi kaewamisteks, põllukultuuri alal, aednikkude juurde, kalapüük on elawam, peale selle leiawad naised rohukittumise, lillede, marjade, seente ja okste korjamisest ning turul müümisest wäikest teenistust. Kuid just talwefuudel, kus need tööd kõik loomulikult seisma jääwad, töötab ka suurtööstus hoopis wäheemas koosseisus. Riigi statistika keskbuuandmetel töötab suurtööstus talwefuudel keskmiiselt 6000 töölisi wähem kui suwefuudel — seega 1/3 kogu suurtööstuslistest töölifest on talwel tööta. See kõik näitab, et meil tõsiselt kaaluda tuleb töowõimalusi talwe kuudeks. Nii ning kogufondlijed ehituskogud peawad kõige tõsisemalt küsimuse kaalumisele wõtma, mis teha, et töölistele tööd ning elu-ülespidamist talwe fuudel muretsjeda.

Meie kodanliste erafondade meeleolu järele otsustades on siin aga maksmas jaanalinnu poliitika. Nii tööerafond kui põllumeeste fogud tõendavad, et meil tööpuudust ei ole. See olewat kunstiline nähtus. Mindagu maale. Kuid, mis maal talwel teha, seda need herad ei räägi. Rahwalugemise andmeid käsitades selgub, et maal samal aastal oli 40,5 töötat töolistest. Tähendab, et ligi poosed fogu töötat töolistest talwel 1922 a. (kus tööpuudus üldiselt õige wäike oli) olid maaelanikud. See näitab juba kui pääliskaudseid ja demogoogilisi wõtteid sealpool tarwitatakse küsimusest ülesaamiseks. Seal ei wõeta wae-

waks töörahwa häda puhul tõsiselt kõneldagi. Selle häda kohta on neil härradel ainult hirmutamise ja kahjurõõm, sest töolistest nälg anab neile meestele odawaid orje. Kuid orjad wõiwad ka häda ja nälja sunnil neile härradele kardetawaks minna, ja siis on hilja asja parandada. Rahjuks on aga meie põllumeeste fogud niiwõrd oma egoistlike saagi huwi küljes finni, et neilt asja tõsist hindamist ja asja õiglast lahendamist waevalt oodata wõib. Parandada suudab asja ainult töörahwa oma jõud, oma kindel korraldus ja püsiv wõitlus parema tulewiku eest. Selleks fogu töörahwas wiibimata read foomale!

Riigi asutustes ja ettewõtetes töötawate töolistest pensioniseadus.

4. weebruari l. a. wõeti riigifogu poolt wastu riigi asutustes ja ettewõtetes töötawate töolistest ja nende perekondade pensioniseadus. Seadus on rajatud samadele põhimõtetele, kui riigifogu poolt 7. oktoobril 1924 a. wastuwõtetud ja „Riigi Teatajas“ nr. 123/124 — 1924 a. wäljakuulutatud riigi ja omawalitsuste teenijate pensioniseaduski. Uued on selles seaduses ainult need paragrahwid, mis räägiwad töolistest pensionimääramisel aluseks wõetawast palgamäärast ja mis tingitud on päewa- ja tükiviisi töötawate töolistest palgaolude iseloomust.

Seaduses on ettenähtud wanaduse pension wäljateenitud aja eest ja pension lühendatud teenistuse aja eest, kui tööline töölt wabastatakse haiguse puhul.

Esmasel juhtumisel saab tööline pensioni kui tema asutuses wõi ettewõttes wähemalt 25 a. on töötanud ja 60 a. wanaks saanud; 25 a. teenistuse eest on pension ettenähtud 55% aastapalgast. Iga järgneva teenistuse aastaga suureneb pension 3% wõrra ja 30 aasta eest on ettenähtud täispension 70% aastapalgast. Kui tööline töölt lahkeb enne 60 aastaseks saamist, hakkab tema pensioni saama kuuekümnenaastaseks saamisel; kui aga pensioni wäljateenitud tööline enne kuuekümnenaastaseks saamist töowõime kaotab, saab tema pensioni ka waremalt.

Teisel juhtumisel määratakse pension lühendatud teenistuse aja eest haiguste puhul, mis tööjatkamise wõimatuks teewad. Kui

tööline wabastatakse töölt haiguse puhul, mis alalist kõrwalabi wajab, saab tema pensioni 5 a. teenistuse järgi 35% aastapalgast; iga järgneva aastaga suureneb pension 2% wõrra ja 30 a. teenistuse järgi on pension 85% aastapalgast. Kui aga tööline haiguse puhul teenistusest lahkudes alalist kõrwalabi ei waja, saab tema pensioni 10 a. teenistuse järgi 35% aastapalgast ja iga järgneva teenistuse aastaga suureneb pension 2% wõrra kuni kolmekümne aastani, misjagu teenistuse aja eest on pension ettenähtud 75% aastapalgast.

Ülaltähendatud haiguste hulka ei kuulu õnnetusjuhtumiste tagajärjel tekkinud haigused ja wigastused, mil pensionimaksimist toimitakse eriseaduste põhjal, samuti ka meelega sunnitud haigused ja wigastused.

Perekonnad, kes pensioni nõuawad teenistuses olles surnud wõi peale teenistusest wabastamise surnud tööliste teenistuse eest, saawad wastawad osad sellest pensionimäärast, mille saamiseks töölisel endal õigus oli, wõi mis tööline ise sai.

Niisugused on kõne all olewa seaduse üldised jooned ja, nagu näha, ei lähe need lahku riigi- ja omawalitsuste teenijate pensioniseaduse omist. Mis aga puutub seaduse ulatusse, siis peab tähendama, et see liig kitsas on; siin on tagasikisuwat tendentsi awaldanud nii wabariigi walitsus tööerafondilise tööhoolekandeministri näol, kui ka riigifogu kodanline tiib.

Nimelt, on seaduse alt täiesti väljajäetud omavalitsuse asutustes ja ettevõtetes töötavad töölised; viimased jäävad endiselt kindlustamata nii wanaduse kui ka haiguse tõttu töölt lahkumise puhul. Ometi oleks pidanud omavalitsuste asutuste ja ettevõtete töölised täiesiguliselt ühise pensioneerseaduse alla kätima riigi asutuste ja ettevõtete töolistega ja riik oleks siin pidanud eeskju näitama eraettevõtetele. Ka riigi asutuste ja ettevõtete töolistele kuuluvus kõne all oleva pensioneerseaduse alla on tuntavalt piiratud. Nimelt, on seaduse alt väljajäetud ärilisel alusel töötavate kui ka põllu- ning metsamajandusliste ettevõtete töölised ja nende perekonnad. Viimaseid ei arvanud vajalikuks kindlustada wanaduse kui ka haiguse tõttu töölt lahkumise puhul ei wabariigi walitsus, ega ka riigikogu kodanline tiib. Tööline.

Riigikogu koosolekul 4. weebruariil 1926. a.
III. lugemisel wastu wõetud.

Riigi asutustes ja ettevõtetes töötavate töolistele pensioneerseadus.

§ 1. Käesolewa seaduse järele on pensiooni ja ühekorde toetusraha saamise õigus töölt wabastamise puhul kõigil riigi asutustes ja ettevõtetes töötavatel töolistel ja nende perekondadel, välja arvatud ärilisel alusel töötavate kui ka põllu- ning metsaasjandusliste ettevõtete ja juhusliste tööde töölised ja nende perekonnad.

Ärilisel alusel töötavad riigi ettevõtted määrab kindlaks Wabariigi Walitsus.

§ 2. Pensioonid ja toetusrahad maksetakse tööhoolekandeministeeriumi poolt selleks eelarwe järele määratud summadest. Pensiooni maksimiseks pensioonidigulisete töolistele palgadest mahaarvamisi ei tehta.

§ 3. Pensioon määratakse kindlaks käesolewas seaduses näidatud protsentides töölt lahkuwa töölise wiimase aasta palgamäärast.

§ 4. Aastaseks palgamääraks loetakse 295 päewa palganorm, mille kohaselt tööline kindlaks määratud kategooria ja grupi järele töötaja oli digustatud saama wiimase aasta jooksul enne pensiooni minemise päewa.

Juhusel, kui tööline wiimase aasta jooksul mit-

mes kategoorias ja grupis olnud — arvatakse pensioon kõrgema kategooria ja grupi järele, kui tööline selles ajimes vähemalt neli kuud töötõik käesolewa seaduse põhjal warem määratud pensioonid.

§ 6. Pensiooni õiguse omandavad isikud, kes kahekskümmend wiis aastat töötanud käesolewa seaduse § 1. näidatud pensiooni õigust andwas ajutuses wõi ettevõttes, kui nad kuuskümmend aastat wanaks saanud (tabel nr. 1).

Isikud, kes nooremalt töölt lahkunud, saavad pensiooni kuuekümmemast eluaastast peale. Kui pensiooni wäljateenimud isikud enne kuuekümmeaastaseks saamist haiguse wõi wigastuse tõttu töödime kaotanud, saavad pensiooni ka waremalt; kui nad aga enne kuuekümmeaastaseks saamist surewad, saavad pensiooni nende perekonnad.

§ 7. Isikutel, keda käesolewas seaduses näidatud korras tõekstehtud haiguse tõttu teenistusest wabastatakse, lüheneb pensiooni wäljateenimise aeg ja suureneb pensiooni määr (§§ 9—13).

Terweksaamisega lõpeb haiguse puhul määratud pensiooni maksimine.

§ 8. Käesolewas seaduses näidatud haiguste hulka ei kuulu õnnetujuhtumise tagajärjel tekkinud haigused ja wigastused, mil puhul pensiooni maksimist toimetatakse eriseaduse põhjal, samuti ka meenise ettevõtetes, mis aasta ringi tegewuses ei ole.

§ 5. Töolistele kategooriate ja gruppide palganormide üldise muutmise korral — muutuwad wastawalt kaotanud on; wastasel korral aga järgmise madalama astme järele, milles tööline töötanud.

Samadel alustel arvatakse välja aastapalk ka lega sünnitatud haigused ja wigastused.

§ 9. Haigused, mis pensiooni wäljateenimise aja lühendamist digustawad, jagunewad kahte liiki:

a) raskest parandamata haigused, mis töö jatkamise wõimatuks teewad ja ühitlasi ka alalisi kõrwalabi nõuawad;

b) haigused, mis töö jatkamise küll wõimatuks teewad, kuid alalisi kõrwalabi ei nõua.

§ 10. § 9 p. a all nimetatud haiguste põhjal töölt wabastatud isikutele, kes wiis aastat on töötanud, määratakse pensioon 35 protsendi suuruses aastastest palgamäärast. Jga järgnewa aasta eest, kuni kolmekümne aastani, wiimane ühes arvatud, suureneb pensioon 2% wõrra aastastest palgamäärast (tabel nr. 2).

§ 11. § 9 p. b all nimetatud haiguste põhjal töölt wabastatud isikutele määratakse pensioon 10 aastase töötamise eest, täielise tööjõu kaotuse puhul

Kutseühisused saatke tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatuse tähtsamate kawatsuste kohta.

35% fuurufes aastastest palgamäärast. Iga järgneva aasta eest kuni kolmekümne aastani, viimane ühes arvatud, suureneb pensjon 2% võrra aastastest palgamäärast (tabel nr. 2).

Olalife töödju kaotuse juures määratakse pensjoni vastavalt töödju kaotuse protsendile sellest pensjoni määrast, mida tööline digustatud oleks saama käesoleva paragrahvi eelseise lõike järele täielise töödju kaotuse puhul, kuid mitte vähem, kui tema § 6. järele digustatud saama.

§ 12. Eesti kodanikkudel, kes wabariigis vähemalt üks aasta jarnafes afutufes wõi ettemöttes on töötanud, mis käesolewa seaduse järgi pensjoni digufe annab, wõetakse töötamisaja wäljaarwamisel arwesse aeg, mis nad enne 15. nov. 1917. aastat on neis afutustes wõi ettemötetes töötanud, kui see töö oli praegufel Eesti wabariigi territooriumil wõi niifugufel raubteel, mis praegufest Eesti wabariigi maa-alast läbi käis.

§ 13. Aeg, mil tööline, kes käesolewa seaduse järele digustatud pensjoni saama, Afutawa Kogu wõi Niifugogu liige oli, wõetakse arwesse pensjoni määramisel.

Samuti wõetakse arwesse ka aeg, mis möödasaadetud jarnafes teenistufes, mis riigi ja omawalitfufe teenijate pensjoni seaduse järele pensjoni digufe annab.

Töötamisaja juurde ei arwata aega 15. nov. 1917 a. kuni 11. novembrini 1918 a.

§ 14. Nende afutuste ja ettemötete töölistel, mis aasta ringi ei tööta, wõetakse pensjoni määramisel arwesse ainult aeg, mis ettemöte wõi afutus tõelikult töötanud on. Kui jeda wõimalik ei ole täpselt kindlaks määrata, siis wõetakse arwesse iga aasta kohta selle ettemöte keskmine töötamise aeg.

§ 15. Nifutute, kellel digus on pensjoni saada käesolewa ja mõne teise seaduse järele, maksetakse wälja see pensjon, kumb neist tafeft suurem.

Endised kaitsewäelased ja nende perekonnad, kes saawad pensjoni rahwamäelaste ja nende perekondade pensjoni seaduse järele, niifama ta lefnaiised, kes saawad pensjoni mehe teenistufe eest, wõiwad pensjoni saada ka käesolewa seaduse järele.

§ 16. Tööliised, kes vähemalt kaheaastase töötamise järele töölt lahkunud haiquse pärast, mis töö jatkamise wõimatuks teeb, kuid alalist kõrwalabi ei nõua, saawad ühefordset toetusraha poole aastapalga fuurufes, kui neil ei ole pensjoni digust.

§ 17. Tööliised, kes vähemalt kaheaastase töötamise järele töölt lahkunud haiquse pärast, mis töö jatkamise wõimatuks teeb ja alalist kõrwalabi nõuab, saawad ühefordset toetusraha kolmweerand aastapalga fuurufes, kui neil ei ole pensjoni digust.

§ 18. Need tööliised, kes töölt lahkudes ühefordset toetusraha said ja uuesti tööle afunud, ei saa teistfordje töölt lahkumise puhul enam §§ 16. ja 17. ettenähtud ühefordset toetusraha.

§ 19. Käesolewa seaduse järele maksetakse pensjoni wõi ühefordset toetusraha ka nendele töölistele ja nende perekondadele, kes enne käesolewa seaduse maksamapenimist töölt lahkunud wõi surnud, kui need tööliised ja perekonnad käesolewas seaduses tähenatud pensjoni saamise nõuetele wastawad.

§ 20. Tööliste töötamisaja kindlaksmääramiseks on käesolewas seaduses nimetatud ettemötete ja afutuste juhatused kohustatud tööliste töötamislehti pidama, kuhu ülesmärgitakse tööle astumise

aeg ja palgatingimised, samuti ka töölt lahkumise aeg. Töölt lahkumise korral antakse töötamisleht töölistele kätte. Uuesti tööle astumise korral on tööline kohustatud, kui ta endist töötamisega soowib arwesse wõtta pensjoni wäljateenimise aja wäljaarwamisel, töötamislehte ettemötte wõi afutufe juhatusle andma järgnewa töötamisaja ja palgatingimiste ülestähendamiseks. Töötamislehe wõrm kinnitatakse töö- ja hooletandeministri poolt.

§ 21. Weneaegse töötamisaja kohta annab tunnistufe afutufe wõi ettemötte juhatus, kui see töötamis-aeg afutufe wõi ettemötte juhatusle teadmata, siis on tööline ise kohustatud sellekohafed tõendufed afutufe juhatusle esitama, kes nende tõendufete põhjal wastawa tunnistufe wälja annab, selles tunnistufes ettepanud tõendufo äratähendades.

§ 22. Pensjoni ja ühefordset toetusraha tööliste perekondadele maksetakse riigi ja omawalitfufe teenijate pensjoni seaduse §§ 32—40 p. a. ja §§ 41—42 eelseises lõikes ja § 43 näidatud alustel.

§ 23. Tööline, kes soowib töölt lahkudes töötamisaja eest pensjoni wõi ühefordset toetusraha saada, esitab sellekohafese soowiawaldufe kas suufnõnalifelt wõi kirjalikult selle afutufe wõi ettemötte juhatusle, kus töölt lahtuja töötanud, teatades ühtlasi oma elukohta ja Eesti pangaga ofafonda, kust ta pensjoni soowib saada. Suufnõnalife pensjoni saamise soowiawaldufe puhul seab afutus, kellele sellekohane soow awaldatud, kirjaliku protokollu kokku.

Kõik paberid, mis käiwad pensjoni wõi ühefordset toetusraha määramise kohta, nagu palwekirjad, protokollid, tõendufed, tunnistufed, äratrifjad,

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Töö ja Terwis

Wäljaandja: **Eestimaa Haigekassade Liit**

Toimetaja: **L. Johanson.**

„Töö ja Terwis“ ülesandeks on wõidelda tööliste wainliffe seisuforra, tööolude ja töötingimiste, üldse sotsiaalsete olude parandamise eest, selleks toob „Töö ja Terwis“ selgitawaid kirjutufo tööaitife, tööliste kinnitamise, terwishoiu, hooletande ning teiste tööliste- ja sotsiaalfüütmuste üle.

Tellimise hind: aastas 120 marka, pooles a. 60 marka, weerand a. 30 mrf., üüfik nummer 10 mrf.

Tellimise wõtawad wastu „Töö ja Terwis“ talitus — Tallinnas, Tatari tän. 15, kõik Eesti haigekassad ja postiafutusjed.

Kuulutus hinnad: 1 lhf. 2000 mf., ½ lhf. 1000 mf., ¼ lhf. 600 mf. ja ¼ lhf. 300 mf. Teksti ees 50% kallim.

„Töö ja Terwis“ ümber koguwad kõik haigekassade ofalifed ja tööliised, kes ifeteadlikult elust osa wõtawad.

Et „Töö ja Terwis“ on praegu kõige enam loetaw töölisteleht, siis on kasulik temas ka kuulutufo awaldada.

teated jne. on tempelmaksust, kantselei maksust ja teistest maksudest vabad.

§ 24. Gelmises paragrahvis tähendatud korras esitatud pensioni või ühefordse toetusraha saamise palvele antakse edaspidine käik, nagu see riigi ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse §§ 35—54 näidatud isikute kohta, kes teenistusest lahkunud väljateenitud aja või haiguse puhul, ainult selle wahega, et § 49. tähendatud pensioni komisjonist osawõtma kutjutakse sel puhul, kui neis komisjonides arstlikele läbivaatusele tulewad tööliised, peale jelles paragrahvis nimetatud isikute hääleõiguslike liikmena ja wastaw töölaitse komisjar, kes komisjonile esitab oma arvamise edaspidise töö jatkamise võimaluse üle, samuti ka selle üle, kuiwõrd haigust õnnetujuhtumise või üldse töötin-gimiste tagajärjeks võib lugeda.

Kui komisjon selgusele jõuab, et haigus on tingitud õnnetujuhtumisest, siis lõpetatakse pensioni määramise asi käesolewa seaduse järele ja esitatakse korras, nagu see ettenähtud tööliste õnnetujuhtu-miste korral kindlustamise kohta käiwates mää-rustes.

§ 25. Riigi ja omavalitsuse teenijate pensioni-seaduse §§ 55—66 ettenähtud korras lahendatakse ka tööl või pärast töölt wabastamist, niisama ka pensioni saamise ajal surnud isikute perekondade pensioni ja ühefordse toetuse saamise palved ainult selle wahega, et §§ 55., 60. ja 62. nimetatud pal-meid võib ka suuõnaliselt esitada, kusjuures suu-õnalise palwe kohta sellekohane kirjalik protokoll kokku seatakse.

§ 26. Edasikaebuse kord pensioni komisjoni otjuste peale, kui ka edaspidine asjataif on samane, nagu see ettenähtud riigi ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse §§ 67.—80., ainult selle wahega, et nimetatud seaduse § 70. ettenähtud pensioni pea-komisjoni koosseisust osawõtma kutjutakse hääle-õiguslike liikmena töölaitse osakonna juhataja või tema asetäitja käesolewa seaduse § 24. näidatud asjaolude selgitamiseks.

§ 27. Käesolewas seaduses ettenähtud pensioni määramine, samuti ka pensionide ja ühefordsete toetusrahade väljaandmine ning pensioni maksmise katkestamine ja lõpetamine sünnib riigi ja oma-walitsuse teenijate pensioniseaduse §§ 81—104 ette-nähtud korras.

Tabel nr. 1.

Teenistuse kestus.	Pensionisuurus protsentides.
25 aastat	55
26 "	58
27 "	61
28 "	64
29 "	67
30 "	70

Tabel nr. 2.

Haiguste tagajärjel töölt wabastatud isikutele mää-ratama pensioni ja saadud palga wahekorrad protsentides.

Pensionisuurus protsentides hai-guste tagajärjel, mis on näidatud:

	§ 9 p. a.	§ 9 p. b.
5 aastat	35	
6 "	37	
7 "	39	
8 "	41	
9 "	43	
10 "	45	35
11 "	47	37
12 "	49	39
13 "	51	41
14 "	53	43
15 "	55	45
16 "	57	47
17 "	59	49
18 "	61	51
19 "	63	53
20 "	65	55
21 "	67	57
22 "	69	59
23 "	71	61
24 "	73	63
25 "	75	65
26 "	77	67
27 "	79	69
28 "	81	71
29 "	83	73
30 "	85	75

Ametiühisuste registreerimise ümber.

Gesti riigi algupäewil oli meil ametiühi-juste arw wõrdlemisi suur. Müüd oleme jõudnud ajani, kus meil iga linna kohta paari ühijustki ei tule. Ei hakka seda juba aru-tama, mis asjaolud meid sarnase seisukorrani on wiinud, waid peatan ühe põhjuse juures miks seisukord senini sarnane on püsinud. Tea-tawasti on meil mitmed katsed tehtud kusse-ühinguid ja liitust asutada nii Tallinnas kui Narwas ja Tartus. Kuid ifka on Rahukogu poolt registreerimata jäetud, kord ühel kord

teistel põhjustel. Kuiwõrd tagasilükkamise põhjendused aluseta olla wõiwad, näitab meile Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse põhi-kirja registreerimise tagasilükkamine. Toome nad üksikasjaliselt pisut lühendatult siin ära ja ühes ka Riigikohtu seletused, et lugejad wõiksid neid ühijuste asutamistel ja põhikir-jade kokkuseadmisel kasutada.

Tallinna-Haapsalu rahukogu on Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse registreerimise palwe tagasi lükanud järgmistel põhjustel:

1) Põhikirja näeb ette klassiteadwuse kaswatamist (§ 1 p. 2.) ja majanduslist wõitlust (§ 2 p. 4), kuna äratähendatud ei ole, milles see klassiteadwus seisab ja kuidas teda kaswatataks, samuti kuidas ja mis abinõudega wõideldakse;

2) Põhikirja näeb ette ette wõtjate ja asutustega lepingusse astumist töölise palgaolude suhtes (§ 2 p. 4), mis tähendab töölise hooletande alla seadmist, kuna aga wiimane allub kohtule.

3) Põhikirjas (§ 2 p. 10) seisawad tähed „jne.“

4) Selguseta on põhif. (§ 3) määrus: ametiühisus asub Amsterdami Rahwuswahelise Ametiühisuse Liidu seisukohal; sama selguseta on seltsimehelik wahetohus (§ 6), sest et niifugust kohut Cestis makswad seadused ei tunne.

5) Keeld-põhif. § 6 loetletud isikuid ühise liikmeks wõtta — ei wasta Cesti wabariigi põhiseadusele, kus seisab, et kõik Cesti kodanikud on seaduse ees ühetasolised ja et ühingu ja liitudesse koondamine on Cestis waba.

6) Põhif. § 9 paneb ühise liikmete peale politsei kohuste täitmise.

7) Põhif. § 16 näeb ette otsusewõimulist peakoosolekut kõiges $\frac{1}{5}$ liikmete arwust koosolemisel, kuna seadus nõuab enam kui poole liigete arwu osawõtmist; järgmise peakoosoleku kohta on ütle mata jätud, et ta igasuguse koosolejate arwu juures otsusewõimuline on ainult nende küsimuste otsustamiseks, mis pidamata koosolekul päewakorra olid.

8) Põhif. § 30 ettenähtud kollektiivid selguseta.

9) Juhatus ja rewisjonikomisjoni koosseisub äramääramata.

10) Osakondade kompetents ei ole ära tähendud.

Sel pool toodud Rahukogu põhjendusi ei pea Riigikohus kaaluwaks.

Registreerimise seaduse järele wõib kohus registreerimise palwe ainult siis tagasi lüüdata, kui põhikirja makswate seadustele ei wasta, ükssajaliselt äratähendades misjulgustele seaduse paragrahwidele põhikirja ei wasta, ja mis suhtes ta neile wastu käib. Seda ei ole filmas peetud p. p. 1, 3 ja 8 all ettetoodud põhjendustes. Klassiteadwuse kaswatamine ja töölise majandusline wõitlus ei ole makswate seadustega keelatud. Arwamine, et ühisus oma sihtide kättesaamiseks seaduse wastaseid abinõusid tarwitab, on alusetu, sest põhif. § 2 märkus I on öeldud, et ühisus oma tegewuses talitab makswate seaduste järele. Järelikult on alusetu ka Rahukogu kahtlus § 2 p. 10 seiswate tähtede „jne.“ kohta. Põhikirja § 2 p. 4 ei sijalda seaduste rikkumist, sest ühise lepingutesse astumine palgaolude suhtes ei tähenda töölise hooletande alla seadmist. Ühingu, kui juriidilistele isikutele, ei ole makswate seadustega keelatud lepingutesse astuda.

Amsterdami Ametiühisuste Liidu seisukohal ole mine ei ole makswate seadustega keelatud.

Mis puutub wahetohusse, siis on wahetohute pidamine makswa seaduse järele lubatud. Kui põhiseaduse järele ühingu ja liitudesse koondamine Cestis waba on, siis ei tähenda see sugugi seda, et iga ühing iga ühte, kes aga soowib, oma liikmeks wastu wõtma peab.

Niisama ei ole wastolus põhiseadusega ühise põhikirja § 9, milles iga ühise liiget kohustatakse tema ja tööandja, ehk tema ja kaastöölise wahel ettetulewatest konfliktidest ühise juhatusese teatama. Ükski seadus ei keela ühise liikmetele tema ja teise isiku wahel ettetulnud arusaamatusest ühise juhatusesele teatada; ka ei ole see mingifugune politsei funktsioon Ametiühisuste peakoosolekute kohta. (Põhikirja § 16.) ei ole ühegi seadusega ära määratud, misjulguste liigete arwu juures peakoosolek otsusewõimuline on, waid selle äramääramine on jätud põhikirjade

Seltsimehed töölised ning ametnikud, toetage „Ametiühisuslist kuukirja“ tellimise ning kaastööga.

ülesandeks. Niisama ei nõua seadus põhikirjas äratähendamist, et juhtumisel, kui peakoosolek kokkutulnud liikmete wäheste arwu juures pidamata jääb, siis järgmine peakoosolek igasuguse liikmete arwu juures otsusewõimuline on ainult nende küsimuste otsustamiseks, mis pidamata jäänud peakoosolekul päewakorras seisid. Rahufogu arwamisega punkt 9 ei saa Riigikohus mitte ühineda. Põhikirja § 32 järele seisab juhatus wähemalt 6 ja § 38 järele rew. kom. 3 liikmest koos. Järelikult on juhatuse ja rew. komisjoni koosseisud ettenähtud. Juhatuse liikmete arwu äramääramist põhikirjas seadus ei nõua. Põhik. § 31 on tähendub, et juhatuse ja § 37 rew. komisjoni liikmete arwu määrab peakoosolek. Ühijuse osakondade kompetents täiesti ära määratud § 36.

Eltoodud põhjendustel otsustab Riigikohus 13. nov. 1925 a. Tallinna-Haapsalu Rahufogu otsust tühistada. Siin juures tuleb meeles pidada weel seda, et Riigikohus otsuse juba nowembri kuul tegi. Ühijus Tallinna-Haapsalu Rahufogus registreeriti 12. detf. kuna asutajad ta weebruari kuul 1916 a. kätte said ja siiski võib olla ainult sellepärast, et Tartus järelepärimisi lasid teha.

Nii siis meil ühijuste ajutamise raskused, mis nii kunstlikult esile kistuna tundusid, esialgu kõrvaldub. Müüd jääb järele hoogsalt organiseerimise tööle asuda. Doome järgmises numbris Metallitöölise põhikirja täielikult ja peale seda lahuse äratõmbeid, mida ühijuste asutamistel normaal põhikirjana kasutada võib ja soowi peale posti teel kätte saadame.

Riigiteenijate palgawõitlus.

Olgugi, et riigiteenijate palgade reguleerimist juba mitu aastat kõnelnud ja läbiwõtta tahetud, ei ole seda senini tehtud. Lubati seda kindlasti teha 1924. a. selle järele 1925. a. Teenijad lootsid, et kindlasti 1926. a. jaanuarist õiglasema normide järele tasutud saawad. Iga aasta riigi eelarwe kokkuseadmise ja arutamise algul toidetakse teenijaid lubadusega, teenijad kannatawad ja ootawad. Kui kaua saawad nad seda tegema?

1925. a. näis, et küsimus juba peaaegu liigub. Mõnemat ametiasutuste ettepanekute kogumise janti, neid kogutud kawat pidi rahaministeerium wana palgaredeli alusel ümber töötama. Tagajärjed olid ette näha. Ettepanekud äärmiselt lahuminewad — ühtlustamine wõimata, riigiteenijad seawad omalt poolt uut palgaredelit kokku, töötawad uued tasunormid wälja ja esitawad need wastawates ajutustes.

Dobates 1. jaanuari 1926. a. ja nähes, et muudatust ei ole, sattus teenijatepere ärewusesse. Liit saadab saadikud rahaministri ja riigiwanema juurde. Palwele, otsekohe palgafid kõrgendada, saadi eitaw wastus. Kuid et riigiteenijate meelt pisut waigistada, asutati jälle komisjon, kes küsimust kaaluma peab. Seekord küll segakomisjon, kus esitatakse Riigiteenijate Keskküsi ja Raudteelaste Keskküsi. Komisjoni tööde aluseks on

faks kawa. Teenijate esitajate kawas alammäär 7.500 mk. ja wahkord 1:6. Rahaministeeriumi kawas alammäär 5.000 mk. ja wahkord 1:8, peale selle lahuminewad teenistuswanuse lihtasu, perekonna abiraha, ületunnitöö, koosseisude seadus, palgaredeli astmete arw jne. küsimustes. Riigiteenijate keskküsi juhatus läbirääkimiste kestel taganes riigiteenijate üldkongressil wastuwõetud seiskotadelt ja määras omalt poolt palga alammääraks 6.000 mk. (Riigikasja kawas 5.500 mk.), õpilased ja alaealised jääwad wäljaspoole palgaredelit ja saaksid 2.000—5.000 mk. kuus. Perekonna abiraha oleks 1.000 mk. lapse peale kuid mitte rohkem kui 17.000 mk. palgaga kokku. Teenistuswanuse lihtasu teenijate ettepanekus alamajärguliste iga 3 aasta möödmisel 5%, keskmise palgalistele 4% kuna kõrgema palgalijed lihtasu ei saaks. Riigikasja ettepanekus aga alampalgalistele 4% ja kõrgemapalgalistele 3%.

Teenistusraioonide järele 10% mahaarwamised jääwad ära nii ka 13. kuu palg. Senini lõpulikku kokkulepet ei ole. Kuid selles võib kindel olla, et teenijate nõudmisele 1. jaan. 1926 a. kõrgendatud palgad maksma panna, wastu ei tulda. See võiks sündida alles 1. oktoobrikt. Kuidas riigiteenijate üldfogu oma esituse tegemust käesolewas palgawõitluses hindab, selgub tulewikus.

Töölise liikumine Eestis.

Tallinna õpetajate selts pidas 31. jaan. s. a. aasta peakoosolekut. Seltsis on 531 liiget. Selts on läinud aastal korraldanud 3 seeriat loenguid, 4 kursust ja 3 kongressi. Seltsi juures töötavad 13 sektiiooni ja komisjoni. Ostis Basalemma härrastemaja õpetajate suvituskorteriks ja rentis asundustalu. Kawatsetakse õpetajate maja Tallinnas kasutada õpetajate wanadekoduks. 2) liigete toetuskapital ajutada, 3) juriidiline büroo awada ja 4) õpetajate klubi awamiseks kasutada. Otsustati liikmemaiksu wähenendada ja wanaduse tõttu ametist lahkunud õpetajad liikmemaikust wabastada neile liikmesõigused edasi jätta. Juhatakse waliti D. Kiesel, G. Ollif, D. Treimann, G. Hion, W. Waher, G. Neg, J. Tamm I, J. Depmann, W. Peet, Rewisjoni komisjoni waliti J. Tamm II, A. Uniwer ja P. Talts.

Eesti õpetajate liidu tegevuskawa. Õpetajate edasiharimise toimefond kawatseb korraldada pedagoogilisi nädalaid ja pikemaajalisi kursusi metoodika alalt. Kutsetunnistusteta õpetajatele kawatseb liit n. n. simultaankursusi awada s. o. õpetajad töötawad oma edasiharimise kallal ise kohtadel olles.

Majanduslikel alal kawatseb liit õpetajate ja õpilaste kooperatiive ja õpetajate koduseid asutada. Õpetajate palgade reguleerimiseks tehakse eeltööd ja korraldatakse palgade ja töötingimiste kohta ühiskasjaline uurimine. Juriidilise büroo ülesandeks, mida awada kawatsetakse, jääb õpetajate teenistusseaduse väljatöötamine. Kawatsetakse korraldada kongresse Tallinnas ja Tartus ja suwel Balti riikide konwerents Tallinnas.

Raudtee Jaamaametnikkude Kutseühingu kongress 27. ja 28. jaanuaril Tartus, otsustab muuseas kohustada ühingu tammest astuma, et korterite ja kütte asjus ühtlustaw põhimõtte maksma pannakse. Ametnikkude eksamineerimist nõudew käsu kirjeldamiseks tunnistatakse 3) tsariajal maksuwel olnud igapäevased prowiisiooni järele sõiduks prii piletid liiniteenijatele ja nende perekondadele wälja antaks, 4) et maal ja alewites asuwate liiniteenijate palgast 10% mahaarwamine ära jääks. Ühingu asukoht, mis senini Tallinnas oli, otsustatakse ülewii Tartu.

Narwa tööliseühingu üldkoosolek 7. weebr. s. a. ühines wanematendufoguga palgawõitluses astunud sammudega ja otsustas nõuda, et tööhoolekandeministerium kofku kutsumise Narwa töölise ja tööandjate wahelise segakomisjoni, kes palgaküsimust lahendaks, mille poolest Narwa töölised Tallinna töölisest palju halwemates tingimustes on.

Tartu Liitööliste Ametiühenduse peakoosolekul 31. jaan. kuulati ära aruanded ja wahetati mõtteid kutsekooli awamise asjus, milleks loodetakse walitjuselt toetust.

Sinnateenijate selts palus linnawalitjuse teenijate töötunde talwel laupäewiti wähenendada ühe tunni wõrra. Muidugi lükati palwe tagasi.

Riigiteenijate Keskkõrde juhatus, walitud 8. jaan. s. a. jagas ametid järgmiselt: esimees — E. Maddison, abi — J. Piiskar, sekretäär — A. Lepp, abi — J. Rummo ja J. Koff, laekahoidjaks — J. Zolt ja Wiilufas.

Tartu Puutööliste Ametiühenduse peakoosolekul waliti juhatusse: Normann, Rants, Hansen, Karin, Lall ja Romps. Palgawõitluse asjus peetud läbirääkimises tunnistati alammääraks 10.500 mk.

„Trade Union“ Inglismaal Eesti töölise töötingimiste peale mõju awaldamas. Eesti töösturid on saanud tellimisi Inglismaalt. Inglise töölise ühisusel on aga oma maa ettevõtjatega leping, mille järele tööd ainult sinna anda võib, kus makswad töökaitseadused. Wastawate teadete saamiseks on pööranud Töölise Ühisus järelepärimisega Eesti sotsialistide poole. Kuuldawasti on tellimiste andjad ka meil töösturitelt selles asjas teateid pärinud.

Tallinna äri-, kontori-, kantselei- ja kooperatiivteenijate kutseühing korraldas 20. detf. l. a. Tallinna äri- ja kontoriteenijate lastele maksuta jõulupuu ühes kingituste ja teelauaga. Ülesannud oli 61 last. Igakuks sai kotikese maiustustega, nii kui päfflaid, piparkooge, õunu kompweffa jne. Peale selle sai iga laps, poisikesed eraldi ja tütarlapsed eraldi, üks täis loos wõtta, igas nimelises pakikeses oli kleidi-, särigi- wõi muu tükk riidet, peale selle sukki, wõõrihmu, taskurätte, mütle, koolitarbeid, mänguasju jne. jne.

Peale selle oli korraldatud maksuta einelaud limonadi, tee, saia ja wõileibadega.

Tallinna äri-, kontori-, kantselei- ja kooperatiivteenijate kutseühisus korraldas jaanuari kuul kaks kõnekoosolekut. Ühel koosolekul kõneles rkl. Jõeäär Eesti majanduspoliitika ja teisel Alma Ostra-Dinas Ametiühisuslikest liikumistest. Kõneleja näitas ära misjughuseid tagajärgi on andnud ametiühisusline liikumine välismail, eriti Saksamaal ja Inglismaal ja misjughused on nende ülesanded tulewikus. Kõned olid huwitawad, ainult kuulajaid wähepoole.

Tallinna kooperatiivteenijad, kutseühingu poolt korraldatud koosolekul walisid enda seast toimkonna kuhu kuulub igast kooperatiivist üks esitaja, kes eriti kooperatiivteenijatesse puutuwaid küsimusi käsitama ja lahendamisaab. Seepärast oleks soovitatav, et kõik kooperatiivide teenijad nimetatud toimkonnaga ühendusse astuksid tema tööd jälgiks, waju-duse korral teda toetaksid ja ergutaksid.

Tallinna Töölisteraater tegewust alustanud. 30. jaanuaril oli töölisteraatri awamine. Esimeheks kanti ette Upton Sinclair'i näidend „Masin“. Lawastajateks Drama-Studio tegelased; hinnad odawad 10—50 margani. Et teater omaga ilma toetuseta wälja ei tule on ajatud raha muretsemisele wäljaspoolt. On lordaläinud kultuurkapitali nõukogus läbi wiia 225.000 mk. kuna riigieelarwes ka töölisteraatrile toetuseks 300.000 ettenähtud on, olgugi wõrreldes teistele teatritele antawa toetusega naeruwäärt wäike.

Tartu linnawalitsus awas ametiühisuste ruumides lugemislaua, kus ajalehti ja ajakirju igapäew lugemiseks saada wõib.

Raudtee peatehastes waliti tööliste wanemateks Ed. Weeber, J. Normann, E. Pärdi ja D. Brenner.

Posti peawalitsuse töökojas waliti wanemaks tööliste poolt Willemson.

Rõigi Narwa juuremate wabrikute töölise wanemate, Narwa ehitustöölise liidu ja Narwa töölise ühisuste esitajate koosolekul 21. jaan. s. a. otsustati muuseas: saata Wabariigi Walitsusele märgukiri palgaolude kaalumise ja segakomisjonide uuesti kokkukutsumise ajus nõuda, et riigikogu nii era- kui riigitöölise palgaalammäärade ja töölise pen-

sioniseaduse wastu wõtaks ja maksmapaneks, nõuda töökaitseaduste laiendamist, kõigi nende küsimuste läbiwiimiseks kindel sibe pidada Tallinna seltsimeestega. Korraldada wabrikutes koosolekuid, kutjuda ellu Narwa töölisorganisatsioonide keskorrallus, nõuda tooliklassi wastu sihitud poliitilise surwe lõpetamist.

Tallinna wabrikawanemate koosolek 9. jaan. s. a. leiab, et walitsus käesolewa tööpuuduse wastu kõik abinõud tarwitusele peab wõtma, 2) töölisel õigus on tööd saada, 3) töölise töödiguise kaitsemine on riiklik ülesanne, 4) kui pole võimalik tööd korraldada, siis maksta panna tööpuuduse wastu finnitamise seadus. Palgawõitluse asjus jääda endiste seisukohtade juurde.

Wanematenõukogu koosolekul Tallinnas, 28. jaan. ja 11. weebr. s. a. pühendatse peasjalikult aruanneteks kohtade pealt, mille järele mitmes töökohas töölise arwu wähen-datud, töötingimisi töölise kahjuks muudetud. Palga kõrgenduses wabrikute walitsused wastutunud ei ole.

Töölise koosolekuid on peetud 1) Raudtee peatehastes, kus otsustati jääda palgaalammäärade 10.500 mk. peale kindlaks ja nõutakse töölise pensioniseaduse kiiret elluwimist 2) A.-s. Lutheri wabrikus, kus päewakorral haigekassa ja palgaküsimus ning hoowitöölise jõogi- ja riitumise ruumide küsimus, 3) posti peawalitsuse töökojas töölise koosolekul arutati palkade tõstmise ja puhtast kasust osasamise küsimusi, 4) a.-s. „Wolta“ töölise koosolekul 3. weebr. arutati haigekassa ja finnitusameti wahel tekkinud tüliküsimust, elatismiinimumi seaduse läbiwiimist ja põhjaarmeelaste kui tööd mittetundjate tööle wõtmise küsimust, mille tõttu palgad allajurutud saawad.

Tallinna ühise haigekassa juhatus, mis oli walitud seaduslikul alusel kasaliikmete poolt enda seast, tagandas finnitusamet 18. detsembril 1925. a. põhjendades töökaitsekomisjariide poolt juba ennem ettewõetud rewideerimisel ilmsiks tulnud finnitusseaduses mittelubatud ülefuludega. Haigekassa juhatus oli juba samme astunud kulude kärpimiseks ja wäga häid tagajärgi saanutanud, kui täies koosseisus tagandati, mille juures ei oodatud sugugi ära puuduste kõrwaldamiseks 15. jaanuarini antud tähtaega. Sumal seda

ise teab, milleks oli vaja selle tagandamisega nii väga rutata, kuna selle sammu seadusepärasuse juures väga vaielda võis. Haigekassa juhatus andis asutuse juhatamise küll määratud härradele üle, kuid ise asus õiguse kaitsemisele, korraldas kassaojaliste protestikoosolekuid, sõna võtsivad ka teiste haigekassade liikmed väljaspool Tallinna, ja andis kaebtuse finnitusnõukogule. Imelikuna näib finnitusnõukogu 29. jaan. s. a. määratud is-

tangu, kus nimetatud kaebtus arutusele pidi tulema, katkestamine töö-hoolekandeministri poolt, 8. veebruaril on küsimus uuesti finnitusnõukogus harutusel ja otsustatakse ühel, ainult vabrikantide esitaja vastuhääl, finnitusameti otsus tühistada. Näagitakse, et juba enne 29. jaan. koosoleku algu olla selgunud, et nõukogu enamus haigekassa juhatuse kaebtuse põhjendatuks tunnistas, küsitam on milleks oli kõike seda janti tarwis.

Toimetus palub

wäga teatada, kas leidub „Ametiühisustise kuufirja“ lugijate ehk ühisuste liikmete seas kedagi kes mõistab lätti keelt. Teatada tuleks posti teel Wiru t. 16, krt. 2, Tallinn peatoimetaja Alma-Ostra Dinas'ile. Kõnetr. 3-77 ja 27-88.

Teadaanne.

Kõigile „Ametiühisustise kuufirja“ lugijatele teatame, et kuufiri „ühenduslega“ enam kaasa ei ilmu. Algedes 1926 a. tuleb igal soovijal kuufirja eraldi tellida. Tellimise hind aastas 50 marka, pooleaastas 30 marka.

Eesti Sotsialistik Naisühing.

Esmaspäeval, 22. veebruaril, Brokusmäel, 4

KÕNEÕHTU

Kõneleb **Emma Asson:**

„Majateenijate olukord ja väljawaated selle parandamiseks“.

Juhatus.

Wäljaandja Üleeestimaalise asutuste ning ettevõtete ameti- ja teenijate ühis. liidu esimees Artur Punsap. Wastutaw toimetaja Alma Ostra-Dinas. Kirjastuse a. ü. „Läht“ trükk, Tallinnas, S. Tartu mnt. 61.